Під столом ворушились ноги в шкарпетках з рудими лисицями. Старий чоловік мав темні плями на лобі, досить потужну, як на його поважний вік, чуприну, жовту сорочку, сині спортивні штани з обрисом пуми біля кишені і білий прасований халат, накинутий на плечі.

— Ну, розказуйте, що вас хвилює, — сказав він і знов засовав ногами.

Напроти сиділа молода жінка із волоссям, зібраним майже на маківці. Вона була ледь рум'яна з темними, наче трохи обвітреними губами. Одне пасмо волосся, що ледь закручувалось на кінці, вибилось із хвоста і спадало їй біля вуха. Жінка була в утеплених кросівках, під якими збиралась тала вода, і у пальті, на вид ніби знятім із плеча кремезного чоловіка. З-під пальта на спину падав темно-синій капюшон. Вона зиркнула на двері. У дверях стояла огрядна пані із втомленими очима. В одній руці тримала булочку з вишнями, в іншій — течку. Вона вичікувально підняла брови, як

роблять вчителі, чекаючи на відповіді учнів, і сказала молодій пацієнтці:

— Головні болі вроді у вас?

— Е-м-м, — протягнула дівчина, — так, голова болить.

— Як часто? — запитав старий у білому халаті.

— Та ну раз на тиждень, може, два.

— Яка зона турбує?

— Отут ззаду, — дівчина торкнулась зібраного волосся над потилицею.

В неї була маленька світла рука, яка, ніби ласиця, визирала з широкого рукава пальта.

— А гіркота в роті є? — спитав лікар.

Дівчина озирнулась на пані, та кивнула.

Пацієнтка непевно кивнула й собі.

— Жовчний може давать таке. На камні в жовчному перевірялись?

Дівчина мовчки розвела руками.

— Пора, — зітхнув лікар. — Поки візьми пропий жовчогінне, я випишу рецепт, — лікар зашарудів у шухляді, шукаючи ручку. — Люба, дай журнал.

Огрядна пані підскочила з течкою і дістала звідти листок. Старий намацав ручку і вивів нею кілька незрозумілих слів, а потім простягнув дівчині листок.

— На, прийдеш через тиждень. Люба, скажи Мироновичу, хай визве узістку на вівторок. Натщесерце приходь!

Жінка кивнула, взяла листок і підвелась.

— Роман Юхимович, — сказала огрядна пані, — на сьогодні вже все, світла нема.

Водночас вона кивнула дівчині на вихід, і поки старий, зі словами «докерувались», човгав до ліжка, яке стояло прямо в його імпровізованому кабінеті під вікном, жінка вислизнула у двері за спиною Люби.

У кабінеті з вікна ще падало останнє зимове сонце, а в коридорі вже було зовсім темно. У темряві вона побачила тільки лице Максима, підсвічене екраном телефона. Він швидко підійшов до неї, узяв її під лікоть і прошепотів: «Дякую».

Тоді надворі, коли він прийшов до неї у двір через дірку у паркані і попросив піти з ним, вона не відчула, що він пахне цитрусом, деревиною і димом, а в стиснутому просторі кабінету всі три ноти парфумів були чистими і чіткими. Тут зблизька вона вже роздивилась на його вусі слід від сережки і побачила, що його коротко стрижене волосся чергувалось — темне і сиве, темне і сиве, наче кожна волосинка мала свою задачу в цій композиції.

— Вибачайте, — сказав він, вийшовши вже на веранду, де було більше світла з вікон. На його светрі на синьому тлі летіли сани з білими оленями, — раз ви тут, то будете іноді нашою пацієнткою, бо ми з Любою вже вилічились од усього.

— І це так щодня? — спитала Яна.

— Та як коли. Сьогодні прийомний день і тривожиться, поки когось не прийме.

— Мені назад як, — спитала Яна, — через дірку в паркані чи по-людськи?

— Через дірку — це якраз і є по-людськи. Але куди ж ви підете? — спитав Максим і потягнувся взяти гостю під лікоть, але забрав руку. — У нас пиріжки з вишнями. Світла нема все одно. А ви в пустій холодній хаті.

— Та я піду, — сказала Яна, глянувши на своє взуття, з-під якого продовжувала стікати вода. Сніг понабивався в підошву і поступово танув.

— Не хочу вас тримать, бо ще подумаєте щось не те, але світла не буде до десятої, а у вас там котел електричний.

Яна питально глянула на сусіда.

— Я знаю, — сказав Максим, — бував у вашого батька. Царство йому небесне.

Яна відчула себе по-дурному.

Нащо вона сюди приїхала? Щоб тепер чужі люди напрягались її побутом?

— В нас генератор є, — сказав Максим. — Раптом що.

Вона ще раз глянула на сусіда, на його джинси, на руки, де на кожному пальці росло трохи волосся, на оленів на светрі і таки взялася за ручку вхідних дверей, як тут двері лікарського кабінету рипнули і з коридору показалась Люба.

— Доця, ти куда? Будем вечерять, січас Максим генератора заведе, будем кіно дивицця. Щас таке врем'я, шо по одному нільзя, і я тут понапікала, а Максим не дуже їсть, боїться поправиться.

Максим посміхнувся. Його посмішка була відкрита, а навколо очей засвітились павутинки зморщок.

— Пізно вже, Люба, — сказав він.

— Я на двінадцать год за нього старша, мені вже не важно, а він, бач, береже фігуру.

— А яке кіно? — спитала Яна.

— Серіал, — відказала Люба, набираючи чайник, — про королєву. Там от-от умре Діана. Вони вже з тим додіком у Парижі.

Люба зупинилась, а потім глянула на Максима і наче сама до себе заговорила:

— А може, ну його? Це ж бензін, батько заснув, а воно і гарчать буде, і оце платить за бензін, аби подивиться, як Діана умре? Може, й не нужне воно? Так посидим, нє? Вона й без нас умре...

— Це абсолютно невідворотно, — погодився Максим.

— Тут я все рішаю, — продовжила Люба, — треба чайник набрать, поки ще вода в системі є. Воду в туалеті не змивать, поняли? Якшо шо — надвір!

Перш ніж піти до чайника, Люба підіпхнула Яну до столу.

— Як людині новій, — сказав Максим, — вам би, Яно, треба зареєструватись у місцевій групі. Там є графік

відключень, якщо все добре. Тобто якщо стріляють раз на тиждень. Ми лінія не пріоритетна, — Максим взяв Яну за плече. — Ну давайте, знімайте пальто, хватить уже церемоній. Тож у нас все просто: дві години в обід і дві години ввечері.

Яна поклала пальто на крісло при вході і сіла до столу. Максим подавав чашки.

— Я пармезану з собою привезла, — сказала Яна.

— Прекрасно, — відказав Максим, — наш райцентр теж не без пармезану, але бензин тепер — діло цінне, тому не відмовимось. Да, Люба?

Люба чиркала сірниками біля газової плити.

— То я принесу? — спитала Яна.

— Можу провести вас крізь дірку, — сказав Максим.

— Я знайду дорогу, — сказала Яна, — там лишились сліди на снігу.

Вона йшла слідом у слід. У садку зупинилась. Навколо вже все посіріло. Обидві хати — і Максимова, і Янина стояли поруч на горбку, а сади спускались вниз до річки. За річкою виднівся ще один пагорб, на гребні якого вилася вуличка. То був «центр». Колись і тут, не в центрі, була вулиця, але від трьох хат далі лишилось тільки каміння і колодязі. І видно їх було тільки тому, хто знав, де вони колись були. Максим знав. Яна — ні.

В хаті їй було незатишно. Мама після смерті батька її стерилізувала так, що не було видно жодного сліду

його перебування. Навіть книжки лишила тільки ті, до яких гарантовано не торкалась батькова рука, — щось про японський дизайн, розуміння себе і принципи Марі Кондо. Вони із сестрою планували здавати хату на *Airbnb* «зеленим» туристам. Минулого Різдва навіть приїздила компанія — вони вимагали кінних прогулянок, а за відсутності коней питали, чи можна покатати малого на корові. В селі про них довго згадували.

Тепер не до туризму. Тож хата, розцяцькована побіленими стінами, інстаграмними шторами, ікеївськими матрацами, дитячим стільчиком, однаковими рушниками і комплектами постільної білизни, білим посудом і карикатурним глечиком, стояла якась сама не своя. Наче вирядилась кудись, але так нікуди й не пішла і лишилася в коктейльному платті їсти на дивані бутерброди з маслом і ковбасою.

Яна пішла на кухню, теж білу, з новісінькими сковорідками. На столі лежав пакет з їжею, яку вона привезла. У холодильник не було сенсу й класти — в хаті холодно, світла все одно нема. Вона дістала пармезан і банку оливок. Сад уже потемнів, але розташування дірки в паркані вона запам'ятала — якусь годину тому через неї з'явився Максим і попросив її побути пацієнткою для його батька.

— Бачте, — сказав Максим, вже сидячи за столом із келихом вина, коли Яна повернулась, — от ви і навчилися користуватись діркою, а як я вперше нею приліз,